

Kernachtig literair toneel voor fijnproevers

Utrecht

Alles is in tegenspraak in deze vertolking van Gombrowicz' *De Memoires van Stefan Czarniecki*. De 'ontwortelde en getekende man' wordt uitgebeeld door een actrice in een stijf gesloten zwart herenpak. Volgens hem is hij van rijke komaf, maar hij vertelt zijn verhaal gezeten in een sjofele en kapotte fauteuil. Hij beweert al als kind door en door fatsoenlijk te zijn. Toch ventileert hij ranzige meningen. Nog een (belangrijke) tegenstelling: deze memoires hebben de eenvoud van het intieme relaas van iemand die uit de koers is geraakt. De betekenis ervan reikt echter veel verder. Gombrowicz toont hiermee aan hoe land en volk verstrengeld kunnen raken in ideeën over nationalistische groothedswaan, politieke expansiedrift en rassenongelijkheid, en wat voor kwade mechanismen er daardoor kunnen ontstaan.

Waas Gramser stelt zich in haar vertolking volkomen dienstbaar aan de tekst. Als een nietig, verkrampt wezentje in de te ruime zitbank verwoordt ze deze memoires met een minimum aan toneelspel. Met een enkel suggestief gebaar, een bepaalde stembuiging, een veelbetekende blik weet ze je niettemin volop te boeien.

Vervolgens wordt Mooi, he van Nathalie Sarraute in plaats van de eerder aangekondigde *De dagen van Leopold Mangelman* opgevoerd. Kernachtig is ook hier het sleutelwoord. Ingenieus laat de Franse schrijfster onderkennen hoe taal als communicatiemiddel in tal van opzichten tekortschiet en daardoor tot spraakverwarring en onbegrip kan leiden. 'Mooi he,' zegt een man genotvol tegen zijn vrouw. De zoon reageert afkeurend. Uitgaande van deze simpele constatering ontspint zich een reeks (twist)-gesprekken, die de

karakterstructuren van het drietal en de onderlinge verhoudingen blootleggen. Een stem van achter het gordijn geeft commentaar op het een en ander en zwingelt het manipulatieve van de taal extra aan.

Barbara van Lindt, Peter Vandembemt en Paul Bogaert acteren eveneens op de millimeter. Opnieuw staat in de vrij statische enscenering de tekst voorop. Met eveneens als resultaat: voortreffelijk literair toneel. Al is het in beide gevallen wel voer voor fijnproevers.

Max Smith

Voorstelling: *De Memoires van Stefan Czarniecki*. Auteur: Witold Gombrowicz. En: Mooi, eh. Auteur: Nathalie Sarraute. Vertolkers: Waas Gramser, Barbara van Lindt, Peter Vandembemt en Paul Bogaert. Productie: Tristero-Stuc (Het Atelier)-Maten. Gezien: Utrechtse School, Boorstraat 107 Utrecht 22/5. Reprise: vanavond 20.00 uur.